

KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ VÀ ĐỔI MỚI SÁNG TẠO ĐÓNG GÓP NGÀY Càng HIỆU QUẢ VÀO SỨC CẠNH TRANH CỦA NỀN KINH TẾ

Ngày 28/12/2022, Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN) đã tổ chức Hội nghị triển khai nhiệm vụ khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo (KH,CN&ĐMST) năm 2023. Hội nghị là dịp để đánh giá các kết quả đã đạt được trong năm 2022, cũng như trao đổi, thảo luận giải pháp nhằm triển khai hiệu quả các nhiệm vụ trọng tâm về KH,CN&ĐMST trong năm 2023. Quán triệt phương châm hành động của Chính phủ năm 2022 là “Đoàn kết, kỷ cương, chủ động thích ứng, an toàn hiệu quả, phục hồi phát triển”, ngành KH&CN đã triển khai đồng bộ các nhiệm vụ, giải pháp cụ thể nhằm đưa KH,CN&ĐMST đóng góp ngày càng hiệu quả vào nâng cao năng suất, chất lượng và sức cạnh tranh của nền kinh tế, nâng cao đời sống nhân dân.

KH,CN&ĐMST năm 2022 có nhiều kết quả đáng khích lệ

Phát biểu khai mạc Hội nghị, Bộ trưởng Bộ KH&CN Huỳnh Thành Đạt cho biết, năm 2022, được sự quan tâm, chỉ đạo sâu sát của Đảng, Quốc hội và Chính phủ, sự phối hợp chặt chẽ của các bộ, ngành, cơ quan trung ương và địa phương, sự đồng hành của doanh nghiệp và người dân, KH,CN&ĐMST đã có nhiều kết quả đáng khích lệ, đóng góp vào thành công chung của cả nước. Theo Báo cáo kết quả hoạt động KH,CN&ĐMST năm 2022, triển khai nhiệm vụ năm 2023 của Bộ KH&CN: năm 2022, hành lang pháp lý về KH,CN&ĐMST tiếp tục được hoàn thiện, cụ thể: Bộ KH&CN đã trình Quốc hội thông qua Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ tại Kỳ họp thứ 3 Quốc hội khóa XV. Đây là động lực mạnh mẽ cho việc nghiên cứu, đổi mới sáng tạo, đảm bảo hành lang pháp lý đầy đủ, hiệu quả với việc bảo hộ, khai thác và bảo vệ quyền sở

Toàn cảnh Hội nghị.

hữu trí tuệ. Bộ KH&CN tham mưu Chính phủ trình Ủy ban Thường vụ Quốc hội xem xét đưa vào Chương trình xây dựng pháp luật nhiệm kỳ Quốc hội khóa XV về sửa đổi, bổ sung Luật KH&CN, Luật Chất lượng sản phẩm hàng hóa, Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật, Luật Năng lượng nguyên tử.

Năm 2022, Thủ tướng Chính phủ cũng đã ban hành Chiến lược phát triển KH,CN&ĐMST đến năm 2030 (Quyết định số 569/QĐ-TTg ngày 11/5/2022). Đây là bước cụ thể hoá các nội dung về KH,CN&ĐMST đề cập trong các chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước và được nhấn mạnh trong Chiến lược phát triển kinh

tế - xã hội 10 năm 2021-2030. Chiến lược hướng đến mục tiêu phát triển KH,CN&ĐMST được vững chắc, thực sự trở thành động lực tăng trưởng, góp phần quyết định đưa Việt Nam trở thành nước đang phát triển có công nghiệp hiện đại, thu nhập trung bình cao. Chiến lược phát triển KH,CN&ĐMST đến năm 2030 khẳng định vai trò của KH,CN&ĐMST là đột phá chiến lược, là động lực chính của tăng trưởng kinh tế; đồng thời làm rõ nội hàm về ĐMST, theo đó ĐMST sẽ chuyển ý tưởng, tri thức thành kết quả cụ thể như sản phẩm, dịch vụ, quy trình... nhằm mang lại lợi ích gia tăng cho kinh tế - xã hội.

Việc tái cơ cấu các chương trình KH&CN cấp quốc gia giai đoạn 2021-2025, định hướng đến năm 2030 được triển khai tập trung vào các hướng nghiên cứu cơ bản, công nghệ ưu tiên, xây dựng chuỗi giá trị sản phẩm trọng điểm, chủ lực trong các ngành, lĩnh vực. Bộ đã xây dựng cơ chế quản lý nhiệm vụ nhằm tháo gỡ vướng mắc, khó khăn và đơn giản hoá quy trình, thủ tục trong thực hiện nhiệm vụ KH&CN. Các chính sách, pháp luật về KH,CN&ĐMST góp phần tăng cường xác lập, bảo hộ, thực thi, khai thác tài sản trí tuệ; trích lập Quỹ phát triển KH&CN; thu hút, trọng dụng, sử dụng, phát triển đội ngũ tri thức; nâng cao hiệu quả hoạt động, tính tự chủ, tự chịu trách nhiệm của tổ chức KH&CN công lập...

Hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo toàn cầu ghi nhận Việt Nam xếp thứ 54, tăng 5 bậc so với năm 2021. Việt Nam hiện có 4 "kỳ lân" công nghệ (VNG, VNPay, Momo, Sky Mavis), khẳng định vị thế trong "tam giác vàng" khởi

Bộ trưởng Bộ KH&CN Huỳnh Thành Đạt phát biểu tại Hội nghị.

niệp của Đông Nam Á, bên cạnh Singapore và Indonesia. Mô hình tổ chức Ngày hội khởi nghiệp ĐMST (Techfest) được lan tỏa và cộng hưởng trên cả nước với hơn 10 Techfest vùng, địa phương được tổ chức trong năm 2022. Đồng thời, ra mắt nhiều mạng lưới hỗ trợ khởi nghiệp sáng tạo cấp địa phương và cấp vùng, cho thấy sự lớn mạnh của hệ sinh thái là kết quả nỗ lực sau 8 năm kể từ lần đầu tiên Việt Nam tổ chức Techfest. Điều này thể hiện trên bảng xếp hạng chỉ số ĐMST toàn cầu (GII), trong 12 năm liên, Việt Nam luôn có kết quả ĐMST cao hơn so với mức độ phát triển, cho thấy hiệu quả trong việc chuyển đổi nguồn lực đầu vào thành kết quả đầu ra ĐMST.

Bộ KH&CN đã chủ trì, phối hợp với Tổ chức Sở hữu trí tuệ thế giới (WIPO) và các cơ quan liên quan xây dựng, hoàn thiện Bộ chỉ số ĐMST cấp địa phương (PII). Năm 2022 là năm đầu tiên Bộ thực hiện và triển khai thí điểm với 20 địa phương, từ đó rút kinh nghiệm cũng như hoàn

thiện phương pháp, cách thức triển khai, đánh giá tác động của bộ chỉ số này. Bộ chỉ số ĐMST cấp địa phương của Việt Nam có 51 chỉ số, chia làm 7 trụ cột theo nguyên lý của bộ chỉ số GIU (05 trụ cột đầu vào phản ánh những yếu tố tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển kinh tế - xã hội dựa trên KH,CN&ĐMST, bao gồm (1) Thể chế, (2) Nguồn nhân lực và nghiên cứu, (3) Cơ sở hạ tầng, (4) Trình độ phát triển của thị trường và (5) Trình độ phát triển kinh doanh; 02 trụ cột đầu ra phản ánh kết quả tác động của KH,CN&ĐMST vào phát triển kinh tế - xã hội, bao gồm: (6) Sản phẩm tri thức, sáng tạo và công nghệ, (7) Tác động. PII được kỳ vọng sẽ là công cụ hữu hiệu để mỗi tỉnh/thành phố xác định rõ điểm mạnh, điểm yếu, các yếu tố tiềm năng và các điều kiện cần thiết để thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội dựa trên KH,CN&ĐMST.

Báo cáo về chỉ số sẵn sàng trí tuệ nhân tạo (AI) mới đây cho thấy, Việt Nam xếp hạng 55 toàn cầu và xếp thứ 6/10 trong ASEAN.

Chào Xuân 2023

Kết quả này vừa được công bố trong báo cáo “Chỉ số sẵn sàng AI của chính phủ (Government AI Readiness Index) năm 2022” do Oxford Insights (Vương quốc Anh) thực hiện. Đây là lần thứ 5 báo cáo chỉ số sẵn sàng AI toàn cầu được xuất bản. Bộ KH&CN cùng các đối tác đã xây dựng bảng phân hạng năng lực công bố về lĩnh vực AI của các cơ sở nghiên cứu và đào tạo tại Việt Nam. Khi có bảng xếp hạng riêng cho Việt Nam, cộng đồng học thuật, học sinh, sinh viên sẽ lựa chọn được nơi học tập, công tác; các cơ sở có tham chiếu, phân tích được điểm mạnh, yếu để làm tốt nghiên cứu, đào tạo. Qua bảng xếp hạng này, cơ quan quản lý nhà nước cũng có thông tin để đánh giá, từ đó đầu tư và có kế hoạch giao nhiệm vụ phù hợp. Hoạt động này cũng góp phần hiện thực hóa Chiến lược quốc gia về nghiên cứu, phát triển và ứng dụng AI đến năm 2030.

Khoa học tự nhiên, công nghệ, kỹ thuật cùng với khoa học xã hội và nhân văn đã có nhiều đóng góp tích cực cho sự phát triển đồng bộ của các ngành, lĩnh vực. Một số lĩnh vực khoa học tự nhiên đạt trình độ tiên tiến của khu vực và thế giới. Việc nghiên cứu, nâng cao năng lực tiếp cận cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư được quan tâm triển khai ở các bộ, ngành, địa phương; nhiều thành tựu KH&CN hiện đại được ứng dụng nhanh chóng và rộng rãi trong y tế, nông nghiệp, công nghiệp, thông tin...

Tại Hội nghị, các đại biểu đã góp phần khẳng định những kết quả đạt được của KH, CN & ĐMST trong năm 2022, đồng thời cũng

Ông Hồ Xuân Năng - Chủ tịch Hội đồng Quản trị Tập đoàn Phenikaa phát biểu tại Hội nghị.

đề xuất, kiến nghị nhằm thúc đẩy phát triển KH, CN & ĐMST. Tham luận “Hệ sinh thái khởi nghiệp ĐMST Việt Nam: Tiến bước” của ông Trần Trí Dũng - Chuyên gia Chương trình Khởi nghiệp Thụy Sĩ cho biết: Đề án “Hỗ trợ hệ sinh thái khởi nghiệp ĐMST quốc gia đến năm 2025” (được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt tại Quyết định số 844/QĐ-TTg ngày 18/5/2016) đã đạt được những kết quả tích cực. Năm 2022, Việt Nam đã thu hút được 1,5 tỷ USD đầu tư cho các doanh nghiệp khởi nghiệp ĐMST, đưa Việt Nam trở thành “tam giác vàng” về thu hút đầu tư ở khu vực Đông Nam Á (sau Thái Lan và Indonesia).

Ông Hồ Xuân Năng - Chủ tịch Hội đồng Quản trị Tập đoàn Phenikaa cho biết, Tập đoàn Phenikaa đã và đang triển khai một mô hình hệ sinh thái 3 nhà (nhà sản xuất kinh doanh, nhà khoa học, nhà giáo dục). Mô hình này đã tạo thành chuỗi các mắt xích hoạt động gắn kết cơ hữu với

nhau, khuyến khích tự do sáng tạo, ươm mầm và phát triển tài năng bằng phương châm phát huy giá trị của đào tạo - nghiên cứu khoa học - phát triển công nghệ nhằm giải quyết các yêu cầu sản xuất kinh doanh của Tập đoàn nói riêng và đời sống xã hội nói chung. Đối với hoạt động KH, CN & ĐMST, ông Hồ Xuân Năng kiến nghị: 1) Đổi mới cơ chế xét duyệt đề tài ứng dụng, nên đấu thầu và theo hình thức công - tư; 2) Cần đồng bộ các luật để tránh bị chồng chéo, vướng mắc, có thể tạo ra các điểm nghẽn, gây khó khăn cho các nhà khoa học và các doanh nghiệp nhận chuyển giao, hoặc có một nghị định riêng cho lĩnh vực thị trường KH&CN, không bị chi phối bởi các Luật Đầu tư công, Luật Đấu thầu, Luật Tài sản công, Luật Giáo dục, Luật Sở hữu trí tuệ...; 3) Khuyến khích xã hội hoá về việc đầu tư cho nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ bằng các chính sách ưu đãi về thuế.

Nhiệm vụ trọng tâm trong năm 2023

Năm 2023, Bộ KH&CN tập trung triển khai một số nhiệm vụ trọng tâm như: tiếp tục hoàn thiện và đổi mới cơ chế, chính sách liên quan đến KH, CN&ĐMST; tổ chức triển khai đồng bộ, hiệu quả Chiến lược phát triển KH, CN&ĐMST đến năm 2030; sắp xếp hệ thống tổ chức KH&CN công lập theo Quy hoạch mạng lưới tổ chức KH&CN; nghiên cứu, đề xuất cơ chế thí điểm phát triển loại hình doanh nghiệp KH&CN, các viện nghiên cứu, trường đại học theo mô hình doanh nghiệp khởi nguồn (spin-off); thúc đẩy thương mại hóa kết quả nghiên cứu, phát triển tổ chức trung gian của thị trường KH&CN; tăng cường hợp tác với các đối tác chiến lược, quốc gia tiên tiến về KH, CN&ĐMST; tăng cường công tác quản lý nhà nước về tiêu chuẩn đo lường chất lượng, hoạt động truy xuất nguồn gốc sản phẩm, hàng hóa; bảo hộ, thực thi phát triển và khai thác tài sản trí tuệ; phát triển và ứng dụng năng lượng nguyên tử, bảo đảm an toàn bức xạ và hạt nhân; đẩy mạnh xây dựng Chính phủ điện tử hướng tới Chính phủ số gắn với cải cách hành chính, cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh, tạo điều kiện thuận lợi, hỗ trợ phục vụ người dân, doanh nghiệp.

Phát biểu tại Hội nghị, Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam cho biết, năm 2022, mặc dù gặp rất nhiều khó khăn nhưng tốc độ tăng trưởng kinh tế vẫn ước đạt khoảng 8%; 13/15 chỉ tiêu chủ yếu đạt và vượt, còn 2 chỉ tiêu về tăng năng suất lao động và tỷ trọng công nghiệp chế tạo trong tổng giá trị công nghiệp cũng “ngấp nghé” đạt mục tiêu đặt ra. Đây là nỗ lực, cố gắng rất lớn của cả hệ thống trong bối cảnh

sau 2 năm bị ảnh hưởng nặng nề bởi đại dịch COVID-19 (2020-2021). Những kết quả của năm 2022 có đóng góp quan trọng của giới khoa học, từ nghiên cứu, giảng dạy đến phổ biến tri thức KH&CN. Tuy nhiên, theo Phó Thủ tướng, hoạt động trong lĩnh vực KH, CN&ĐMST có dấu hiệu chững lại, điển hình là chỉ số GII, bài báo khoa học công bố quốc tế, kinh phí chi cho KH&CN trong tổng chi ngân sách nhà nước.

Phó Thủ tướng nêu 5 nhiệm vụ cơ bản mà Bộ KH&CN cần tiếp tục đẩy mạnh, nỗ lực hơn nữa trong năm 2023 và những năm tiếp theo:

Một là, nghiên cứu để hình thành hệ thống văn bản pháp lý thực sự hiệu lực, để các nhà khoa học không phải lo hóa đơn, chứng từ quá nhiều. Phó Thủ tướng đề nghị Bộ KH&CN phải chủ trì nghiên cứu kỹ những vướng mắc, bất cập, hạn chế trong các luật, nghị định, thông tư liên quan đến lĩnh vực KH&CN và đề xuất giải pháp, sửa đổi chi tiết, cụ thể.

Hai là, phát triển hệ thống thông tin quản lý KH&CN theo hướng công khai, minh bạch trong mọi khâu từ giao đề tài, phản biện, nghiệm thu..., đặc biệt là khâu phản biện.

Ba là, Bộ KH&CN cần chú trọng hơn nữa đến lĩnh vực khoa học xã hội, chính trị, quản lý, nhất là một số đề án lớn như Bộ Lịch sử Việt Nam, Địa chí quốc gia Việt Nam, Bách khoa Toàn thư...

Bốn là, Bộ KH&CN cần đi đầu và đóng vai trò nòng cốt trong hoạt động khởi nghiệp ĐMST. “Bộ KH&CN đã ‘thấp lên ngọn đuốc’ khởi nghiệp ĐMST, lan tỏa ra các bộ, ngành, địa phương và phải tiếp tục là nòng cốt cho phong trào

này” - Phó Thủ tướng lưu ý. Phó Thủ tướng đánh giá, những năm qua, Bộ KH&CN đã từng bước đổi mới hệ thống ĐMST quốc gia, đặt doanh nghiệp ở vị trí trung tâm. Tới đây, khi được chính thức giao nhiệm vụ quản lý về ĐMST, Bộ cần nỗ lực hơn nữa vì đây là trách nhiệm rất nặng nề, phức tạp khi có nhiều chỉ số cần phải cải thiện như môi trường pháp lý, nhân lực, tỷ lệ sinh viên nước ngoài/sinh viên bản địa, hạ tầng môi trường, sinh thái, số bài báo khoa học, xuất khẩu sản phẩm có sở hữu trí tuệ và văn hóa...

Năm là, làm rõ khái niệm năng suất các nhân tố tổng hợp (TFP) mang tính dài hạn. Phó Thủ tướng đề nghị Bộ KH&CN làm việc với Bộ Kế hoạch và Đầu tư làm rõ khái niệm TFP mang tính dài hạn. Trong đó, để cải thiện năng suất lao động thì phải cơ cấu lại nền kinh tế, lực lượng lao động; tăng cường ứng dụng công nghệ; nâng cao chất lượng nguồn nhân lực lao động. “Trước đây, Bộ KH&CN mới chỉ chú ý đến yếu tố công nghệ, tới đây cần nghiên cứu sâu hơn về khoa học quản lý liên quan đến cơ cấu nền kinh tế, lực lượng lao động” - Phó Thủ tướng nhấn mạnh.

Trước khi kết thúc phát biểu chỉ đạo Hội nghị, Phó Thủ tướng Chính phủ Vũ Đức Đam thay mặt Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ ghi nhận sự nỗ lực hoàn thành nhiệm vụ của ngành KH&CN trong bối cảnh rất khó khăn của năm 2022. Chính phủ kỳ vọng Bộ KH&CN sẽ tạo được xung lực mới, cùng với các bộ, ngành khác có bước tiến mạnh mẽ hơn trong năm 2023.

Vũ Hưng